

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕГУЛЮВАННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ В УКРАЇНІ

Дяченко Н.І., Григоренко А.Є.

Україна, м. Красноармійськ, Красноармійський індустріальний інститут ДонНТУ

В статье рассмотрены проблемы, которые появились в последнее время в правовом обеспечении регулирования предпринимательства в Украине, и представлены пути их разрешения на государственном, региональном и местном уровнях.

Від наслідків підприємництва та прибутку, отриманого в цій сфері, залежить добробут як держави, так і будь-якої місцевої територіальної громади. Успіх підприємництва обумовлений економіко-правовою базою.

Останніми роками в цій сфері створений блок господарського законодавства України, включаючий Господарський кодекс, Цивільний кодекс, закони України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» від 01.06.2000 р., «Про захист економічної конкуренції» від 11.01.2001 р., «Про захист від несумлінної конкуренції» від 07.06.1996 р., «Про цінні папери і фондову біржу» від 18.06.1991 р., «Про рекламу» від 03.07.1996 р. в редакції Закону від 11.07.2003 р. та ін.

Практика законотворчої діяльності також пішла по шляху розробки і ухвалення законів про державне регулювання окремих сфер підприємницької діяльності, наприклад закони України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» від 30.10.1996 р., «Про фінансові послуги і державне регулювання ринку фінансових послуг» від 12.07.2001 р. та ін.

Сучасна економіка України, як і її правове забезпечення переживає стан становлення та реформації. Тому кожного року, а то і тижня виникають нові проблеми для вирішення. Виходячи з цього, метою даної статті є виділення проблем, що з'явилися останнім часом у правовому забезпеченні. Цю проблему у різні періоди розглядали Кравцова Т., Ластовецький А., Опалінський Ю. та ін. [1-3]

Підприємництво — це господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку (ст. 42 Господарського кодексу України). Суб'єкти підприємництва повинні функціонувати з дотриманням безлічі правил і обмежень, встановлених державою, тому що саме функціонування підприємницьких структур є предметом державного впливу, нагляду і контролю.

Державний контроль, який є важливим видом діяльності держави, здійснюється уповноваженими державними органами, посадовцями і направлений на забезпечення законності і дисципліни. Сутність державного контролю полягає в спостереженні і

перевірці суспільної системи і всіх її елементів відповідно до певних напрямів, а також в попередженні і виправленні можливих помилок і неправомірних дій, перешкоджаючих такому розвитку. Ступінь державної дії на діяльність підприємців зростає багато разів, якщо суб'єкт функціонує в зовнішньоекономічних відносинах.

Держава впливає на підприємницьку діяльність багатьма засобами - за допомогою планування, стимулювання наукових досліджень, виробництва, маркетингу та ін. Особливості державного регулювання суб'єкта підприємницької діяльності залежать від конкретної сфери підприємництва, розміру суб'єкта підприємництва, його місцезнаходження, типу продукції, що випускається, характеристик ринку, де він діє.

Основним способом, за допомогою якого держава здійснює регулювання в сфері підприємництва, є видання нормативно-правових актів, що регулюють діяльність підприємців. Закони та інші нормативно-правові акти створюють необхідний юридичний режим забезпечення публічних інтересів у сфері економіки. Об'єктами охорони можуть бути інтереси національної економіки; державні потреби; економічні інтереси територіальних утворень; вимоги до видів діяльності, якості товарів і послуг; інтереси об'єднань груп власників або власників взагалі; інтереси споживачів.

При здійсненні регулюючої дії на підприємницьку діяльність за допомогою норм господарського права задається певний напрям розвитку і встановлюються її межі. Зокрема, визначається поняття державного регулювання в певній сфері, встановлюється мета, форми державного регулювання.

Публічно-правове регулювання підприємницької діяльності здійснюється на основі імперативних правових норм. Переважно це норми, які встановлюють певні обов'язки, а також заборонні норми. В основному правові обмеження в державному регулюванні підприємницької діяльності виражаються у встановленні різних правових обтяжень суб'єктів підприємництва. Сюди можна віднести необхідність легітимації суб'єктів підприємницької діяльності (Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб і фізичних осіб - підприємців» від 15.05.2003 р.), ліцензування (Закон України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» від 01.06.2000 р.), дотримання правил про забезпечення безпеки і якості товарів, робіт і послуг (Закон України «Про підтвердження відповідності» від 11.07.2001 р.), численні заборони встановлені Законом України «Про захист економічної конкуренції» від 11.01.2001 р. та ін. За допомогою таких норм здійснюється обмежуюча дія на підприємницьку діяльність.

В набагато меншому ступені, в порівнянні з правовими обмеженнями, законодавством передбачені правові стимули. Суть стимулюючої дії полягає в деякому

розширенні свободи для суб'єктів підприємницької діяльності, наданні ним нових можливостей. Стимулююча дія проводиться відносно лише певних категорій суб'єктів підприємницької діяльності (малих підприємств, іноземних інвесторів, підприємців у вільних економічних зонах і т. п.).

На підставі проведеного аналізу правового забезпечення регулювання підприємництвом в Україні можна зробити наступні висновки і сформулювати пропозиції щодо вдосконалення законодавства на різних рівнях:

на державному рівні:

- 1) забезпечення рівних прав і створення рівних можливостей підприємцям різних рівнів для доступу до матеріально-технічних, фінансових, трудових, інформаційних, природних та інших ресурсів;
- 2) забезпечення матеріально-технічними та іншими ресурсами, що централізовано розподіляються державою (здійснюється тільки за умови виконання підприємцем робіт і поставок для державних потреб);
- 3) забезпечення недоторканості майна і забезпечення захисту прав власності підприємців;
- 4) відшкодування збитків, завданих підприємцю внаслідок порушення громадянами, юридичними особами і державними органами його майнових прав, що охороняються законом, відповідно до чинного законодавства;
- 5) здійснення заходів щодо усунення обмежень, які стримують розвиток підприємницької діяльності;
- 6) забезпечення послідовності та стабільності нормативно-правового регулювання підприємницької діяльності
- 7) практична реалізація державної системи підтримки всіх напрямів підприємництва (завершення формування належної ринкової інфраструктури; реалізація системи фінансової підтримки підприємництва, включаючи формування стартового капіталу; створення умов для зовнішньо-економічної діяльності; започаткування прогресивної системи підготовки кадрів для сучасного бізнесу; і максимально можлива активізація малого підприємництва).

на регіональному рівні:

- 1) створення сприятливих організаційних та економічних умов для розвитку підприємництва (надання земельних ділянок, передача підприємцю державного майна, необхідних для здійснення підприємницької діяльності);

- 2) стимулювання модернізації технології, інноваційної діяльності, освоєння нових видів продукції та послуг за допомогою економічних важелів (цільових субсидій, податкових пільг тощо);
- 3) надання у необхідному обсязі підприємцям цільових кредитів та інших видів допомоги;
- 4) здійснення науково-технічних, економічних та соціальних регіональних програм;
- 5) спрощення порядку створення, реєстрації та ліквідації суб'єктів підприємницької діяльності;
- 6) скорочення переліку видів підприємницької діяльності, що підлягають ліцензуванню та патентуванню, вимагають одержання сертифікатів та будь-яких інших дозволів на здійснення підприємницької діяльності;
- 7) лімітування перевірок та контролю за діяльністю суб'єктів підприємництва;
- 8) спрощення процедури митного оформлення вантажів при здійсненні експортно-імпортних операцій.

на місцевому рівні:

- 1) забезпечення захисту конкуренції у підприємницькій діяльності, захист прав споживачів, здійснення контролю за якістю і безпечністю продукції та усіх видів послуг і робіт;
- 2) встановлення цін і правил ціноутворення у можливих випадках; цільових дотацій; розмірів економічних санкцій;
- 3) заключення договорів на виконання робіт і поставок для державних потреб формування інфраструктури підтримки і розвитку малого підприємництва, організація державної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів для суб'єктів малого підприємництва з урахуванням потреб територіальної громади;
- 4) вдосконалення спрощеної системи оподаткування, бухгалтерського обліку та звітності;
- 5) активізація фінансово-кредитної підтримки малого підприємництва за пропозицією місцевого самоврядування.

Перелік посилань

1. Кравцова Т. *Правова природа державного регулювання підприємницької діяльності* // Підприємництво, господарство і право. – 2003. - № 8. – С. 3 – 6
2. Ластовецький А. *Загальна характеристика законодавства у сфері підприємницької діяльності та основні тенденції його розвитку* // Підприємництво, господарство і право. – 2003. - № 7. – С. 3 – 5
3. Опалінський Ю.В. *Щодо вдосконалення законів України про підприємницьку діяльність* // право України. – 1998. - № 3. – С. 49 – 50